

DOPİNG

DOPİNG

Atina Olimpiyatı öncesi ve süresince doping çok konuşuldu. Bu konuda Milliyet gazetesi'nde güzel ve bilimsel bir söyleşi çıktı. Bu söyleşinin Süreyya Ayhan ile ilgili olanların dışındaki kısımları konunun güncelliği açısından bu sayımız sayfaları içine aldık. İşte söyleşi:

Süreyya Ayhan'ın olimpiyatlardan çekilmesiyle başlayan tartışmalar spor dünyasının "kara lekesi" dopingi yeniden gündeme getirdi. Biz de Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi (TMOK) Sağlık ve Anti - Doping Komisyonu Başkanı, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Spor Hekimliği Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Emin Ergen'le Süreyya Ayhan olayı üzerinden dopingi konuştuk...

Doping nedir?

Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin tanımıyla performansı artırmak için çeşitli kimyasal maddelerin ve doğal olmayan yöntemlerin kullanılması. Dünya Anti-Doping Ajansı (WADA), 2004 Olimpiyatları'nda uygulanacak anti-doping kurallarını yayınladı. Yasaklı ilaçlar dokuz ana başlıkta toplanıyor. Listede uyarıcılar, narkotikler, kannabinoidler (haşhaş*, marihuana) var.

Sporcu neden doping yapar? Narkotik-uyuşturucu maddeleri neden kullanır?

Doping denince mutlaka uyarıcı olması, kas kitlesini artırması gerekmiyor. Bazı spor dallarında sakinleşmek gerekir. Çünkü heyecan, stres, kaygı, titreme performansı bozabilir. Mesela okçuluk ve atıcılık dallarında olduğu gibi.

En çok kullanılan maddeler hangileri?

Uyarıcılar ve anabolik steroidler. Uyarıcılar içinde efedrin, amfetamin gibi bildiğimiz maddeler bulunuyor. Maalesef bizde de yaygın.

Doping sadece idrar testiyle mi ortaya çıkar?

İdrar testi temel test. Bunun dışında kan da alınabiliyor. Gerekli görülürse başka doku örnekleri de alınabilir.

Doping maddeleri vücuttan ne kadar sürede atılır?

Maddenin cinsine göre genelde 24-72 saat sonra vücuttan atılır. O yüzden örnek alımı hemen yarışma sonrası yapılır.

Uyarıcılar hangi spor dallarında tercih ediliyor?

Takım sporlarında, sürat sporlarında, atletizm, halter, yüzmede kullanılıyor. Dayanıklılık gerektiren sporlarda, yüzme, maraton veya uzun mesafe koşularında daha çok oksijen taşıma kapasitesini yükselten uygulamalara yer verilir. Kişinin kan miktarını artıran eritropoetin, bir peptid hormon türü. Bu gruba büyüme hormonu, hamilelikte ceninin büyümesi için gerekli "chorionic hormon" da girer. Peptid hormonlar tamir maddeleri gibidir.

Antrenman sonrasında yıpranan hücreleri yeniler, normalin bir miktar üzerine çıkartır.

Hamile sporcular, gebelik sırasında salgılanan bu hormon nedeniyle nasıl değerlendirilir?

Hamile kalmak, sonra düşük yapıp bunun etkilerini sürdürmek doping mi, tartışılır. Aslında bu bir doping değil. Bu madde sentetik olarak üretilip sporcuya verilirse dopinge girer.

Sürekli kullanmak da yasak mı?

Tabii, sadece yarış öncesinde değil antrenmanda kullanılması da yasak. Bir yerde performansı artıran antrenmandır. Antrenman yapabilme yeteneğini artırmak da doping sayılır.

Bu testler altın madalya alacağına veya rekor kıracağına kesin gözüyle bakılan iddialı sporculara mı yapılır?

Testler, yarışma uygulamaları (yarışmadan hemen sonra) ve yarışma dışı uygulama olarak iki şekilde yapılır. Ayhan'a yapılmak istenen yarışma dışı uygulamadır. Uluslararası federasyonlar o sezonun en iyi sporcularını belirler, listede her daldan, her ülkeden 20-30 sporcu olur. Uluslararası federasyon bağımsız bir kuruluşa bu listeden git örnek al der. Görevlilerin gelmesinden itibaren sporcu hiçbir şekilde kaybolamaz, göz önünden ayrılmaz. Akşam idrar vermeden uyusa bile o görevli onun yanında yatar, kalkar. Kurallara uymazsa tutanak tutar ve bildirir.

Yarışma uygulamalarında prosedür nasıl işler?

Yarışmanın ardından şampiyondan, ikinciden, üçüncüden örnek alınır.

Madalya töreni varsa, görevli mutlaka bekler, biter bitmez onu alıp doping kontrol odasına götürür, idrarı verinceye kadar sporcuya birlikte kalır.

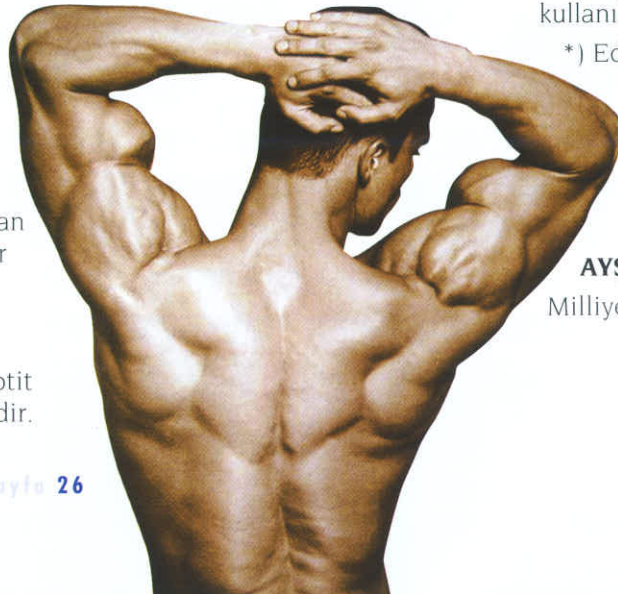
Doping tüm dünyada büyük bir sorun. Yurtdışında bu konuyla el altından ilgilenen menajerler, özel laboratuvarlar, ekipler var. Doping maddelerinin uyuşturucu gibi trafiği var. Dolayısıyla çok büyük rant. Şu anda Türkiye'de tahmin edemeyeceğiniz kadar çok sporcu yurtdışından getiriyor ve maddeleri pazarlayanlar büyük paralar kazanıyor. Ayrıca üç-beş ay yurtdışına gidiliyor, antrenman kamplarında kalınıyor ve bu ilaçlar uygulanıyor. Hatta Türkiye'den birçok sporcu, yöneticilerin bilgisi dahilinde gidip orada antrenman yapıyor. Doping aynı uyuşturucu, alkol, sigara kullanımı gibi sosyal bir problem. 14 yaşındaki gençler vücut geliştirme salonlarındaki antrenörlerden görüp kasları şişirmek için madde kullanıyor

Gen dopingi

Olimpiyatlarda "yasaklı yöntemler listesi"nde bu yıl yer alan bir uygulama da gen dopingi. Henüz teknolojik olarak saptanması mümkün görünmüyor. Ama sonuçları itibarıyla ürkütücü durumlara yol açabileceği düşünülüyor. Prof. Ergen şunları söylüyor:

"Gen tedavisinde zararı olmayacak virüslere, hücre çekirdeklerinde birtakım değişiklikler yapılacak tarzda bazı bilgiler yükleniyor. Bunlarla bazı organ ve dokularda değişiklikler yapacak tarzda bilgi transfer ediliyor. Sporda amaca göre kas dokusunda kuvveti artırma yönünde de olabilir. Dayanıklılığı artırmaya yönelik de kullanılacağı yönünde endişeler var."

*) Editörün Notu : Burada haşhaş ile haşhaş karıştırılmış. Kannabinoidler haşhaş yani esrarda bulunur.



AYŞEGÜL AYDOĞAN
Milliyet Gazetesi - Sağlık